

Paerewa Paetae

Aronga	Tikanga ā-lwi 3.4		
Ingoa	Te tātari i ngā pāpātanga o tētahi take ohaoha ki te iwi Māori		
Kaupae	3	Whiwhinga	4
		Aromatawai	Ā-roto
Marau akoranga	Te Marautanga o Aotearoa		
Kokonga akoranga	Tikanga ā-lwi		
Mana rēhita	Kua rēhitatia	Te rā i mana ai	17 Whiringa-ā-rangi 2016
Te rā e arotakengia ai	31 Hakihea 2020	Te rā i puta ai	17 Whiringa-ā-rangi 2016

Te Hononga ki te Marautanga

I ahu mai tēnei paerewa paetae i te Taumata 8 o *Te Marautanga o Aotearoa*, i whakaputaina e Te Pou Taki Kōrero i te tau 2008.

Whāinga Matua

Ngā Mahinga Ohaoha

I roto i te whenu o Ngā Mahinga Ohaoha ka whakawhanake mōhiotanga te ākongā ki:

- *ngā take me ngā huarahi e whakauru atu ai te tangata ki ngā mahinga ohaoha.*

Whāinga Paetae

Matawhenua

8.2 He rerekē ngā uara, ngā whakaaro me ngā urupare a te tangata ki ngā kowhiringa, ngā aukati me ngā otinga ohaoha, pāpori, ā-taiao hoki o te whakarite me te whakatau kaupapa.

E hono ana ki te Papa Whakaako mō te Tikanga ā-lwi kei te pae tukutuku nei:

<http://tmoa.tki.org.nz/Te-Marautanga-o-Aotearoa/Taumata-Matauranga-a-Motu-Ka-Taea>

Te Hononga ki ngā Tikanga Aromatawai

Arā ngā Tikanga Aromatawai mō tēnei paerewa paetae, kei te:

<http://tmoa.tki.org.nz/Te-Marautanga-o-Aotearoa/Taumata-Matauranga-a-Motu-Ka-Taea>

Paerewa Paetae

<p>Paetae Te tātari i ngā pāpātanga o tētahi take ohaoha ki te iwi Māori.</p>	<p>Hei tohu i te paetae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka whakamārama i te pūtake o tētahi take ohaoha, ā, ka matapaki i ngā rōpū e rongo ana i ngā pāpātanga o taua take. • Ka matapaki i ngā hua, me ngā urupare a te iwi ki taua take, ka taunaki ai.
<p>Kaiaka He kaiaka te tātari i ngā pāpātanga o tētahi take ohaoha ki te iwi Māori.</p>	<p>Hei tohu i te kaiaka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka matapaki i ngā hua whānui o te take ohaoha. • Ka whakamārama i ngā urupare a te iwi me ōna hua, ka āta taunaki ai.
<p>Kairangi He kairangi te tātari i ngā pāpātanga o tētahi take ohaoha ki te iwi Māori.</p>	<p>Hei tohu i te kairangi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka whakatakoto i tētahi huarahi rerekē e pai atu ai ngā hua, ka āta taunaki ai.

Kōrero Āpiti

1. E whai ake nei ngā whakamārama o ngā tino kupu, kīanga rānei:

<p>take ohaoha</p>	<p>Ngā kaupapa, ngā āwangawanga, ngā raruraru me ngā taukumekume ohaoha. Hei tauira, ko:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ngā tuaritanga pūtea mō ngā kerēme i tāpaea ki Te Rōpū Whakamana i te Tiriti o Waitangi • ngā mātāpono o te ao tauhokohoko me ngā āinga o te wā • ngā ture e pā ana ki te mahi, te whakahaere pakihi, te ohanga • ngā kawenata/whakaaetanga tauhokohoko, pērā i te TPPA • ngā pānga o te hangarau • te kaikiri i roto i te ao ohaoha • te tautoko, te tukituki rānei o ngā mātāpono Māori ki te ao ohaoha • ngā whakataunga pūtea a te kāwanatanga.
<p>ngā pāpātanga o tētahi take ohaoha</p>	<p>Ngā hua pai, ngā hua kino rānei e puta ake ana i te take ohaoha. Hei tauira, ko:</p> <ul style="list-style-type: none"> • te rawakore, te mawehe o te hunga whai rawa i te hunga rawakore • te hauora/toiora o te tangata/whānau • ngā mātāpono ohaoha • te panoni o ngā mātāpono Māori, pērā i te oha, te utu, te manaaki, te mahi tahi • te hūnuku/noho tāone/noho rānei ki te hau kāinga • te whiwhi tohu mātauranga • ngā āheinga mahi moni – tūranga mahi.

ka taunaki ai	Me rapu ngā kōrero tautoko i te horopaki e tika ana, e whai mana ana hoki ki te rōpū e kōrerotia ana, inarā ngā kōrero e pā ana ki ngā whakapono me ngā mātāpono o taua rōpū.
ka āta taunaki ai	Ka whakamahi i ngā kōrero tautoko whānui hei taunaki i te whakatau whakaaro. Hei taura, ko: <ul style="list-style-type: none"> • te uiui tāngata • ngā tuhinga hītori • ngā pūrongo moheni, nūpepa rānei • ngā raraunga • ngā waiata tawhito.

Tātari Kounga

- 1 Me mātua whakamana ngā Kaituku Akoranga me ngā Whakahaere Whakangungu Ahumahi e te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa ka rēhita ai i ngā hua ka puta mai i ngā aromatawai ki ngā paerewa paetae.
- 2 Ko ngā Kaituku Akoranga me ngā Whakahaere Whakangungu Ahumahi kua mana, ā, e aromatawai ana i ā rātou hōtaka ki ngā paerewa paetae, me uru rātou ki ngā pūnaha whakaōrite e tika ana mō aua paerewa paetae.

Ko te tohutoro ki te Mahere Whakamana, Whakaōritenga hoki

0233